

Інтимної лірики з роботах Т. Шевченка не багато, для нього кохана жінка ототожнюється з вірною дружиною, якої він ніколи не мав, образ любові піднесений, звеличений, моральний, духовний та красивий. Найбільш знаний ліричний вірш Тараса Шевченка «Якби зустрілися ми знову», який був присвячений Ганні Закревській, з якою він познайомився десь у травні 1843 року, коли після чотирнадцятирічної розлуки з Україною повертається додому, вже не кріпаком Енгельгардта, а достатньо знаним художником та поетом. На жаль, ця історія кохання була трагічною, адже, Ганна була дружиною іншого чоловіка, і зустрічі з Т. Шевченком були короткотривалими, сам поет у одному з листів називав її «Ганна вродлива», і дивлячись на її портрет та на прекрасні темно-сині очі з цим складно не погодитися, але у віці тридцяти п'яти років, так і не дочекавшись зустрічі з Т. Шевченком вона помирає. Любов до Ганни, і спогади про неї, так само як і її образ він пронесе через усе життя, це не означає, що він більше не любитиме – ні, але саме ця жінка подарувала поету натхнення творити не тільки коли він був вільним, але і у засланні, саме там він пише вірш про його «Ганну вродливу», але усвідомлюючи всю трагічність ситуації:

А я зрадів би, моє диво!
Моя ти доле чорнобрива!
Якби побачив, нагадав
Веселеє та молодеє
Колишне лишенько лихес.
Я зарідав би, зарідав!
І помоливсь, що не правдивим,
А сном лукавим розійшлось,
Слізьми-водою розлилось
Колишнеє святее диво! [2].

Проте, образ любові та бажання знайти дружину не покидав усе життя великого Кобзаря, хоча як писав Василь Шкляр: «Бог не дарував Кобзареві великого взаємного кохання, можливо тому, що послав йому музу, яка не терпить земних суперниць».

Список використаної літератури

1. Стефанік Василь. Камінний хрест. – Харків «Фоліо», 2010. [Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?pg#v=onepage&q&f=false>]
2. Шевченко Тарас. Зібрання творів: У 6 т. — К., 2003. — Т. 2: Поезія 1847-1861. — С. 100; 610-611.

МОЗГОВА Наталія

СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКОГО БРАТСТВА

Проблема світоглядних засад Кирило-Мефодіївського братства розглядалась й ретельно вивчалась О. Грушевським, Д. Дорошенком, І. Лисяком-Рудницьким, Д. Чижевським та ін. При цьому ця проблема досліджувалась у контексті тодішнього бездержавного існування України, сьогодні ж її слід розглядати у контексті нових державно-правових реалій.

Як відомо, Кирило-Мефодіївське товариство утворилось в кінці 1845 – на початку 1846 року та проіснувало біля п'ятнадцяти місяців. Його засновниками були М. Гулак, М. Костомаров, М. Білозерський, а пізніше до товариства приєдналися Т.

Шевченко, П. Куліш, О. Маркевич, О. Навроцький, Д. Пильчиков, І. Посяда, М. Савич, О. Тулуб. Після доносу провокатора - студента О. Петрова, у березні 1847 року діяльність товариства була викрита, а його члени заарештовані. Це була перша на Україні організація політичного спрямування.

Основні правові ідеї братчиків були викладені в їх програмних документах, зокрема в «Статуті Слов'янського товариства св. Кирила та Мефодія», відозві «Брати українці» та «Братья великороссияне и поляки», «Книзі буття українського народу». Статут складався з двох частин, у першій, яка мала назву «Головні ідеї» містились вихідні положення правових ідей та мети правової діяльності, а друга – була присвячена визначенню основних засобів реалізації програмних засад товариства. Зокрема, у «Головних ідеях» зазначалось, що духовне й політичне поєднання слов'ян є їх призначенням до якого вони повинні прагнути. Ця думка проходила «червонною ниткою» через усі програмні документи товариства й була тією вихідною ідеєю, на якій ґрунтувалися всі подальші розробки братчиків.

Слід зазначити, що у першій половині ХІХ ст. слов'янофільство було дуже популярним напрямом розвитку правових ідей у слов'янських народів, але при цьому воно ніколи не було єдиним і цілісним. У різних слов'янських народів ідея їх об'єднання мала різний зміст й відмінні засоби реалізації. Зокрема братчики вважали, що українцям достатньо прагнення до національного звільнення для того, щоб боротися за визволення всіх слов'янських народів. Саме тому слов'янофільство для них не було самодостатньою правовою ідеєю. Слід також підкреслити, що особливе значення для кирило-мефодіївців мала ідея національного визволення українського народу і скасування кріпацтва. Серед визначальних засобів досягнення цієї мети виступало просвітництво широких народних мас. Братчики були переконані, що визволення України можливе лише в рамках створення загальнослов'янської федерації незалежних національних республік, які будуть ґрунтуватись на принципах християнської моралі, рівності та свободи. При цьому головною рушійною силою створення такої федерації мала стати саме Україна.

М. Попович неодноразово підкреслював, що вплив західного національно-визвольного романтизму на Кирило-Мефодіївське братство був значно більшим, ніж на ідеологію російських слов'янофільських націонал-патріотів [див. 1, с. 343]. Кирило-мефодіївців захоплювала як проблема національного духу, так і таємниці людської душі.

Глибоке відчуття української історичної долі й колективної душі проявилось насамперед в творчості Т.Шевченка. Основні засади української національної ідеології Шевченко оформив у поетичній творчості, заклавши ідейні передумови української модерної нації. Йому вдалося поєднати два абсолютно відмінні й несумісні способи мислення: один - це мислення ХVІІІ століття, мислення козацького станового патріотизму, а другий - це романтичне та позаісторичне піднесення народу. Ці обидва способи мислення переплелися в творчості поета, що знайшло вираження у новому підході до проблеми національності та новому розумінні ідеї нації. На думку поета, нація є надісторичною, позасоціальною спільнотою «і мертвих, і живих, і ненароджених, в Україні і не в Україні суцільних земляків». З позиції саме такого розуміння сутності національного як втілення суспільного ідеалу торжества правди й оцінює Т. Шевченко історичне минуле, соціальні реалії та ідеологічні принципи з допомогою яких українська тогочасна інтелігенція повинна реалізувати свою націєтворчу місію.

Список використаної літератури:

1. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с.

ОСТАПЧУК Галина

ІДЕЯ РОДИНИ У ФІЛОСОФСЬКО-ПОЕТИЧНІЙ ТРАДИЦІІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Пізнання творчої спадщини Тараса Шевченка процес постійний і необхідний, сьогодні він нам потрібний відроджений, очищений від вульгаризаторських, однозначних характеристик, гуманізований і олюднений, такий, яким його сприймала народна свідомість. Часто в питаннях «Шевченка як філософського поета» виникають сумніви. Цікавим є зауваження С. Єфремова, котрий аналізує вірші тюремного циклу: «Це вже ціла якась філософія неблаганної смерті, що нікого не минає й усіх рівняє...». [1, 117]. Вислів «якась філософія» ми можемо сприймати як незвична ні з погляду науки філософії (неканонічна, нетермінологічна), але розлогий, зосереджений роздум про небуття і є тією філософічністю, котра не закінчується лише зображенням подій, а містить приховану аналогію із сучасністю, «прирощення» свого змісту. Філософське спрямування поезії Т. Шевченка обертається довкола таких буттєвих універсалій як народ, «світ села», «світ України», родина, доля, воля, правда.

Творчість Т. Шевченка пронизує матріархальність української родини, з певними виходами на патріархальність, але домінуючу роль відіграє мати, котра абстрагується в поняття України-матері. Гармонійне суспільство розуміється як макрородина, воно складається з мікрородин, що творять громаду людей, на противагу державі «панів» (царів, князів, князів, церкви). Макрородина – це об'єднання вільних, рівноправних людей без царя і пана, з республіканським управлінням, де в основі діє закон рівний для всіх. «І на оновленій землі врага не буде, супостата, а буде син, і буде мати, і будуть люде на землі» [2, 357]. Моральне здоров'я суспільства залежить від мікрородини. Родина може руйнуватися із середини, але зовнішні антибожі сили, що поєднуються з царями, панами є більш сильнішими в руйнації. Ідеальна макрородина має культивувати мікрородину, тобто держава має сприяти гармонізації мікрородини. Та буттєва реальність, в котру був занурений поет, руйнує мікрородину, перетворюючи «світ села» на обідрані поселення, дисгармонізує родину. « У тім хорошому селі чорніше чорної землі блукають люди, повсихали сади зелені, погнили біленькі хати, повалались. Стави бур'яном поросли. Село неначе погоріло, неначе люде подуріли, німі на панщину ідуть і діточок своїх ведуть!» [3, 119-120].

Зовнішнім чинником руйнації сім'ї є відсутність вольної волі, зусилля держави «панів» та «царів» зробити родину своїм рабом, деспотія самодержавства. Даючи перевагу національному, Т. Шевченко вважає, що родина є Божим творенням. Отже, нація і народ, як мікрородина, є також Божим творенням, як і окрема істота, є певним духовним організмом, і гармонійне суспільство можливе лише в системі вільних народів, що творять свої макрородини на національній основі.

Руйнація родини можлива із середини: козак покинув свою дівчину, змагаючись за чужу державу, «орел вийняв карі очі» (орел як символ імперіалістичної держави), дівчина – сирота «... ні батька, ні неньки, одна як та пташка у чужому краю», тема сирітства часто піднімається поетом [4, 71-78]. Родина не відбулася,